

Λέανδρος Μπόλαρης

Την Παρασκευή 15 Ιούλη περίπου στις 10 το βράδυ, τεθωρακισμένα απέκλεισαν την γέφυρα του Βοσπόρου στην Κωνσταντινούπολη. Αρχικά κυκλοφόρησε η φήμη ότι έγινε κάποιο νέο τρομοκρατικό χτύπημα. Σύντομα, όμως, η αλήθεια γινόταν επώδυνα εμφανής. Τα танκς είχαν βγει στους δρόμους στην Κωνσταντινούπολη και την Άγκυρα.

Ακούγονταν πυροβολισμοί και εκρήξεις. Στρατιωτικές μονάδες έπαιρναν θέσεις σε κεντρικά σημεία, όπως στην πλατεία Ταξίμ. Κατέλαβαν το κτίριο της κρατικής τηλεόρασης. Άλλες κατέλαβαν το μεγαλύτερο αεροδρόμιο της Κωνσταντινούπολης. Αεροπλάνα F-16 έκαναν χαμηλές πτήσεις για να σπείρουν τον τρόμο.

Λίγο μετά τις 11μμ ο πρωθυπουργός Μπιναλί Γιλντιρίμ βγήκε σε ένα ιδιωτικό κανάλι για να καταγγείλει απόπειρα πραξικοπήματος από «ένα τμήμα του στρατού». Η επιβεβαίωση ήρθε λίγο αργότερα όταν στο κρατικό κανάλι της τηλεόρασης διαβάστηκε το ανακοινωθέν των πραξικοπηματιών που αυτοαποκαλούνταν «συμβούλιο ειρήνης». Δήλωναν ότι είχαν πάρει τον έλεγχο της χώρας για να εξασφαλίσουν τα «ατομικά δικαιώματα, το Σύνταγμα και το κράτος του νόμου».

Όλα τα πραξικοπήματα στην Τουρκία από το 1960 και μετά χρησιμοποιούσαν ανάλογη γλώσσα. Για το άλλο που διαβεβαίωναν οι πραξικοπηματίες, ήταν ότι οι «διεθνείς υποχρεώσεις» της Τουρκίας θα τηρηθούν απολύτως. Η Τουρκία είναι από τις βασικές χώρες του ΝΑΤΟ και η βάση του Ιντσιρλίκ χρησιμεύει στα αμερικάνικα αεροπλάνα στον «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας στη Μέση Ανατολή». Σ' αυτή τη βάση ανεφοδιάστηκαν και τα αεροπλάνα που έλεγχαν οι πραξικοπηματίες.

Ο Τζον Κέρι, ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, που βρισκόταν στη Μόσχα έκφρασε την ευχή **«για σταθερότητα και συνέχεια»** στην Τουρκία. Δηλαδή, ένα ενθαρρυντικό κλείσιμο του ματιού στους πραξικοπηματίες. Λίγο μετά το Στέιτ Νηπάρτμεντ ενημέρωνε τους Αμερικάνους ταξιδιώτες στην Τουρκία ότι στην χώρα έχει εκδηλωθεί **«εξέγερση»** όχι απόπειρα πραξικοπήματος...

Ο Ομπάμα και ο Κέρι ανακάλυψαν την «δημοκρατικά εκλεγμένη κυβέρνηση» πολύ αργότερα, όταν γινόταν φανερό ότι η απόπειρα πραξικοπήματος αποτύγχανε. Το ίδιο και η ΕΕ, οι κυβερνήσεις της «δημοκρατικής Δύσης» και μαζί τους η κυβέρνηση του Τσίπρα. Δεν είχαν πρόβλημα βέβαια τους περασμένους μήνες όταν υπέγραφαν την κατάπτυστη ρατσιστική συμφωνία με τον Ερντογάν για τους πρόσφυγες ή όταν έστελνε τον στρατό ενάντια στους Κούρδους. Αλλά πως να το κάνουμε, οι στρατηγοί είναι η ενσάρκωση της «σταθερότητας και συνέχειας».

Γιατί απέτυχε

Όσο το πραξικόπημα ψυχορραγούσε άρχισαν να εμφανίζονται οι «αναλύσεις» που το υποβάθμιζαν. Σε όλα τα διεθνή ΜΜΕ κυριαρχούσε και κυριαρχεί το αφήγημα ότι επρόκειτο για «οπερετική» (δηλαδή κωμική) ενέργεια κάποιων «αφρόνων αξιωματικών». Οι πιο ευφάνταστες πιάστηκαν από τις δηλώσεις του Γκιουλέν, του ιμάμη πρώην συμμάχου και τώρα σκληρού εχθρού του Ερντογάν, ότι η όλη υπόθεση ήταν «στημένη» από τον τελευταίο. Πραξικόπημα; Ποιο πραξικόπημα;

Κι όμως, το πραξικόπημα ήταν πραγματικό και απειλητικό έστω κι αν δεν είχε την έγκριση και την

«σφραγίδα» της ανώτατης στρατιωτικής ηγεσίας όπως τα προηγούμενα στην ιστορία της γειτονικής χώρας. Ένα μέτρο της σοβαρότητάς του είναι το τίμημα σε αίμα: 265 νεκροί και περίπου 1.500 τραυματίες.

Οι διοικητές της 2ης και 3ης Στρατιάς, ο επιτελάρχης της 1ης, ο στρατιωτικός διοικητής της Μαλάτειας (έδρα της 2ης Στρατιάς), ένας πρώην αρχηγός του τουρκικού ΓΕΑ, μονάδες της Αεροπορίας, τμήματα μεραρχιών ταγκ, συμμετείχαν στην απόπειρα.

Αυτό που δεν υπολόγισαν οι χουντικοί ήταν η μαζική αντίδραση στην απόπειρά τους. Αυτή η αντίσταση έγειρε την πλάστιγγα για την στάση που θα κρατούσαν για παράδειγμα οι ανώτατοι αξιωματικοί που δεν εκδηλώθηκαν εξαρχής με το πραξικόπημα. Οι διαδηλωτές που βάδισαν στη γέφυρα του Βοσπόρου αψηφώντας τις σφαίρες από τα τεθωρακισμένα που την είχαν καταλάβει ήταν εκείνοι που απέδειξαν με το αίμα τους ότι αν οι πραξικοπηματίες επέμεναν θα συναντούσαν μια πρωτόγνωρη αντίσταση που θα έφτανε στα όρια του εμφυλίου.

Έτσι ο Ερντογάν που είχε λουφάξει, έκανε έκκληση στο κόσμο να βγει στο δρόμο (χρησιμοποιώντας τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης) όπως και άλλα υψηλόβαθμα στελέχη του κόμματός του.

Κεντρικό ρόλο στην κινητοποίηση των χιλιάδων που κατέβηκαν από τις εργατικές και λαϊκές συνοικίες για να αντιμετωπίσουν το πραξικόπημα έπαιξαν τα τζαμιά που καλούσαν σε έκτακτη προσευχή, δηλαδή συγκεντρώσεις.

Όμως, η αντίσταση στο πραξικόπημα δεν προήλθε μόνο από τον στενό πυρήνα των οπαδών του Ερντογάν και τον μηχανισμό του AKP, τον «ισλαμικό όχλο» όπως τον αποκαλούν περιφρονητικά και ρατσιστικά διάφοροι «αναλυτές».

Ο **Ερόλ Οντέρογλου**, εκπρόσωπος των Δημοσιογράφων Χωρίς Σύνορα, που διώκεται από την κυβέρνηση Ερντογάν για «τρομοκρατική προπαγάνδα» αφού συμπαραστάθηκε σε μια φιλο-κουρδική εφημερίδα, δήλωσε στην εφημερίδα Γκάρντιαν: «Η αντίσταση στην απόπειρα πραξικοπήματος χτες βράδυ ήταν ιδιαίτερος ετερογενής. Το πιο χρήσιμο αποτέλεσμα των χτεσινοβραδινών γεγονότων είναι ότι πολλοί άνθρωποι που δεν υποστηρίζουν το AKP υπεράσπισαν τις δημοκρατικές αξίες παρά την πρόσφατη [κυβερνητική] καταστολή».

Ένας ακαδημαϊκός δήλωσε στην ίδια εφημερίδα: «Αυτοί οι άνθρωποι δεν υποστηρίζουν τον Ερντογάν αλλά είναι αντίθετοι στην ιδέα ενός στρατιωτικού πραξικοπήματος. Η Τουρκία έχει μια ιστορία πολύ επώδυνων, τραυματικών στρατιωτικών παρεμβάσεων, οπότε δεν ξεπλάγην όταν είδα τέτοια ενωμένη αντίθεση σ' αυτή την απόπειρα».

Πραξικοπήματα

Οι «επώδυνες και τραυματικές» εμπειρίες από τα στρατιωτικά πραξικοπήματα στην Τουρκία δεν είναι σχήμα λόγου. Είναι μια βρόμικη και αιματοβαμμένη πρόσφατη ιστορία. Όταν η «κοσμική» αντιπολίτευση οργάνωσε διαδηλώσεις πριν τρία χρόνια στην πλατεία Ταξίμ, το σύνθημα που κυριαρχούσε ήταν «ο στρατός να κάνει το καθήκον» του.

Την πρώτη φορά που έκανε το «καθήκον» του ο στρατός ήταν τον Μάη του 1960 όταν ανέτρεψε την κυβέρνηση Μεντερές του Δημοκρατικού Κόμματος. Οι αξιωματικοί θεώρησαν ότι τα θεμέλια του «κεμαλικού» κράτους απειλούνται και ότι ο Μεντερές (που εκτελέστηκε μετά από μια δίκη παρωδία) έκανε κάποια ανοίγματα προς την ΕΣΣΔ. Οργανωτής της χούντας των «νεαρών», «κατώτερων» αξιωματικών ήταν ο συνταγματάρχης Αλπαρσλάν Τουρκές, που λίγα χρόνια μετά θα ίδρυε το φασιστικό MHP, που οι ομάδες κρούσης του, οι Γκρίζοι Λύκοι, θα χτυπούσαν και θα δολοφονούσαν χιλιάδες εργάτες,

φοιτητές, αριστερούς.

Το επόμενο πραξικόπημα έγινε τον Μάρτη του 1970. Αυτή τη φορά τα τανκς δεν βγήκαν στους δρόμους. Ο αρχηγός του τούρκικου ΓΕΣ έστειλε ένα «υπόμνημα» στον πρωθυπουργό Ντεμιρέλ που του έδινε διορία να συγκροτήσει «σταθερή κυβέρνηση» αλλιώς ο στρατός «θα πράξει το συνταγματικό καθήκον του» να αναλάβει την εξουσία, όπως κι έγινε. Η συνέχεια ήταν ένα μαζικό κύμα συλλήψεων, βασανισμών, φυλακίσεων, αγωνιστών της Αριστεράς και του εργατικού κινήματος.

Αυτοί οι διωγμοί ωχριούν μπροστά σε αυτά που έγιναν τον Σεπτέμβρη του 1980 όταν η χούντα με επικεφαλής τον στρατηγό Εβρέν έκανε ακόμα ένα πραξικόπημα, για να εξασφαλίσει και αυτή την «σταθερότητα και συνέχεια».

Περίπου 650 χιλιάδες άνθρωποι συνελήφθησαν, εκατοντάδες χιλιάδες δικάστηκαν και καταδικάστηκαν σε βαριές ποινές και σε θάνατο, περίπου 1,5 εκατομμύριο μπήκαν στη «μαύρη λίστα», εκατοντάδες χιλιάδες στερήθηκαν τα διαβατήριά τους. Χιλιάδες ήταν οι δολοφονημένοι και «αγνοούμενοι».

Μια ολόκληρη γενιά της Αριστεράς και των μαζικών κινήματων οδηγήθηκε στο σφαγείο ή αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τη χώρα. Η καταστολή ήταν ακόμα πιο άγρια στα νοτιοανατολικά της χώρας, σε βάρος των Κούρδων. Η φυλακή του Ντιγιάρμπακιρ έγινε συνώνυμο του τρόμου. Εκεί βρίσκονται οι ρίζες του αντάρτικου του ΡΚΚ που μαζικοποιήθηκε τα επόμενα χρόνια.

Η τελευταία φορά που ο στρατός έριξε κυβέρνηση με «υπόμνημα» ήταν τον Φλεβάρη 1997 και η κυβέρνηση είχε πρωθυπουργό τον Ερμπακάν του ισλαμικού Κόμματος της Ευημερίας (από κει προήλθε το κόμμα του Ερντογάν).

Το πρώτο σημάδι ήρθε στις αρχές εκείνου του μήνα όταν τα τανκς βγήκαν στους δρόμους του Σινκάν, ενός δήμου στην Άγκυρα, επειδή εκεί είχε γίνει εκδήλωση με τη συμμετοχή κυβερνητικών αξιωματούχων, ενάντια στα εγκλήματα του Ισραήλ και όπου αναρτήθηκαν σημαίες της Χαμάς και της Χεζμπολάχ. Αυτό πήγαινε πολύ για τους στρατηγούς που έκαναν «μια κίνηση εξισορρόπησης της δημοκρατίας» όπως είπε ένας από αυτούς.

Στα τέλη του μήνα έστειλαν το «υπόμνημα» στον Ερμπακάν, με το οποίο απαιτούσαν «περιφρούρηση του κοσμικού χαρακτήρα του κράτους». Ο Ερμπακάν το υπέγραψε, και μαζί με αυτό υπέγραψε το πολιτικό του θάνατο. Τρεις μήνες μετά παραιτήθηκε.

Ξανά στο «παιχνίδι»

Το κόμμα του Ερντογάν κέρδισε τις εκλογές το 2002 και τα επόμενα χρόνια κέρδισε διαδοχικά άλλες τρεις εκλογικές αναμετρήσεις με όλο και μεγαλύτερες πλειοψηφίες. Είναι ένα συντηρητικό κόμμα με νεοφιλελεύθερη πολιτική και ραχοκοκαλιά καπιταλιστές που ντύνουν τα συμφέροντά τους με «ευσεβή» θρησκευτική γλώσσα. Όμως, το ψήφιζαν και το ψηφίζουν τα εκατομμύρια των εργατών και των φτωχών στις μεγάλες τουρκικές πόλεις.

Ο λόγος ήταν απλός. Το ΑΚΡ ήταν το κόμμα που μισούσαν οι στρατιωτικοί, και ο κόσμος που είχε υποφέρει από δεκαετίες καταπίεσης το ψήφιζε μαζικά. Όταν ο Ερντογάν διέκοπτε τις σχέσεις με το Ισραήλ μετά τις δολοφονίες στο πλοίο αλληλεγγύης στη Γάζα, το Μαβί Μαρμαρά, η δημοτικότητά του μεγάλωνε παρόλο που οι στρατηγοί ήταν οι παραδοσιακοί σύμμαχοι του Ισραήλ.

Κι όταν ξεκίνησε την «ειρηνευτική διαδικασία» με το ΡΚΚ και το κουρδικό κίνημα το 2011 μπορεί οι στρατηγοί που είχαν ματοκυλίσει τις κουρδικές περιοχές να άφριζαν, αλλά τα εκατομμύρια θέλανε ειρήνη και ο στρατός έμοιαζε να έχει πάει οριστικά στους στρατώνες. Μαζί με την οικονομία που έμοιαζε να καλπάζει και την αστική τάξη ευχαριστημένη, όλα έμοιαζαν να πηγαίνουν καλά για τον Ερντογάν.

Όμως, η παγκόσμια κρίση άρχισε να ξεφουσκώνει το οικονομικό θαύμα και η Μέση Ανατολή άρχισε να φλέγεται: η Αραβική Άνοιξη, οι ελπίδες που γέννησε και η αντεπανάσταση που τη διαδέχτηκε δημιούργησαν ένα εκρηκτικό μείγμα.

Τις συνθήκες για την επανεμφάνισή των στρατηγών στο «παιχνίδι» τις εξασφάλισε ο ίδιος ο Ερντογάν με τις προσπάθειές του να κολυμπήσει σε αυτά τα ταραγμένα νερά. Οι επιθέσεις των κυβερνήσεών του και οι συνεργασίες του με τον στρατό ενάντια στο κίνημα του πάρκου Γκεζί το 2013, ενάντια στους απεργούς και πάνω απ' όλα για να ξαναρχίσει τον πόλεμο ενάντια στους Κούρδους, είναι αυτές που άνοιξαν την πόρτα για τους πραξικοπηματίες.

Η εφημερίδα Φαινάνσιαλ Τάιμς επισημαίνει εύστοχα:

«Ως πρωθυπουργός ο Ρεζέπ Ταγίπ Ερντογάν είχε ξεδοντιάσει τις τουρκικές ένοπλες δυνάμεις, μόνο και μόνο για να τις ενδυναμώσει αφ' ότου έγινε πρόεδρος δυο χρόνια πριν... Υπεύθυνος για την επανεμφάνιση του στρατού σαν παίκτη στα κέντρα εξουσίας.

Αυτό που επανάφερε τους στρατηγούς στους κύκλους ισχύος ήταν η απόφαση του προέδρου να παίξει το εθνικιστικό χαρτί και να εξαπολύσει ξανά ολοκληρωτικό πόλεμο ενάντια στο PKK δίνοντάς τους τον έλεγχο του μεγαλύτερου μέρους των περιοχών στα νοτιοανατολικά που πλειοψηφούν οι Κούρδοι. Επίσης, ο στρατός άρχισε να επιβάλλει ξανά την επιρροή του όταν η πολιτική του κ. Ερντογάν στην Συρία άρχισε να καταρρέει».

Το άρθρο αφού περιγράφει τις προσπάθειες του Ερντογάν να επιβάλει ακόμα πιο σκληρό έλεγχο, καταλήγει με την διαπίστωση και προειδοποίηση: «Παρόλα αυτά οι στρατηγοί έχουν μπει ξανά στην πολιτική εξίσωση, και ένας πρόεδρος που επέζησε επειδή τον υποστήριξαν καλά θα κάνει να μην παραπάρει θάρρος».

Αριστερά

Ο Ερντογάν δεν είναι φίλος των εργατών και των δημοκρατικών δικαιωμάτων. Όμως η Αριστερά, αν δεν έχει ανοιχτό και ασυμβίβαστο μέτωπο ενάντια στα πραξικοπήματα των στρατηγών δεν θα μπορέσει ποτέ να βρει το δρόμο προς τις μάζες που δεν θέλουν χούντες όπως του στρατηγού Σίσι στην Αίγυπτο.

Οι σύντροφοι και οι συντρόφισσες του DSiP (του αδελφού κόμματος του ΣΕΚ στην Τουρκία) κάλεσαν από την πρώτη στιγμή σε μαχητική αντίσταση στο πραξικόπημα στους δρόμους. Ταυτόχρονα δήλωναν: «Την ώρα που παλεύουμε ενάντια στο πραξικόπημα, πρέπει, ταυτόχρονα, να παλέψουμε ενάντια στις συνθήκες που έδωσαν στους στρατιωτικούς το έδαφος γι' αυτή την προσπάθεια: Οι αντιδημοκρατικές συνθήκες, οι συνθήκες του πολέμου». Δείχνουν το δρόμο για όλη την Αριστερά και στην Τουρκία και για μας εδώ στην Ελλάδα. Όπως καταλήγει η ανακοίνωση του ΣΕΚ:

«Αυτό είναι ένα πολύτιμο δίδαγμα και για το εργατικό κίνημα και την Αριστερά εδώ. Καμιά σύμπλευση με τα σχέδια του NATO και της ΕΕ για πολεμικές επιχειρήσεις στο όνομα της καταπολέμησης της «ισλαμικής απειλής». Όχι άσυλο για τους πραξικοπηματίες στην Ελλάδα την ώρα που κυβέρνηση και ΕΕ αρνούνται το άσυλο σε χιλιάδες πρόσφυγες. Αλληλεγγύη στην εργατική τάξη της Τουρκίας με τις πολλές εθνικότητες και τις πολλές θρησκείες μέχρι να ολοκληρώσει τη νίκη ενάντια σε κάθε χούντα και τις συνθήκες που τις γεννούν».

Λέανδρος Μπόλαρης, μέλος ΠΣΟ ANTAPΣYA

Πηγή: [Εργατική Αλληλεγγύη](#)